

РЕЦЕНЗІЯ

**рецензента кандидата економічних наук, професора
Бугасвої Марії Вікторівни
на дисертаційну роботу Нестеренка Віталія Юрійовича
«Організаційний механізм функціонування підприємств промислово-
виробничого спрямування в умовах військового стану»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження, зв'язок з науковими планами, програмами та дослідженнями

Актуальність дисертаційного дослідження Нестеренка Віталія Юрійовича зумовлена істотним ускладненням умов функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування внаслідок повномасштабної війни, що спричинила не лише безпосередні матеріальні та інфраструктурні втрати, а й системну трансформацію економічного середовища. Руйнування виробничої, транспортної та енергетичної інфраструктури, скорочення платоспроможного попиту, порушення логістичних і коопераційних зв'язків, зростання виробничих витрат, дефіцит кадрових ресурсів та посилення невизначеності істотно обмежують можливості використання традиційних моделей організації й управління підприємствами. За таких умов особливого значення набуває здатність підприємства своєчасно адаптувати організаційну структуру, управлінські процеси, систему кадрового забезпечення та механізми взаємодії із зовнішнім середовищем. Саме тому дослідження організаційного механізму функціонування підприємств як інструменту їх адаптації, підтримання життєдіяльності та створення передумов подальшого розвитку є науково й практично затребуваним.

Доцільність обраного напряму дослідження посилюється тим, що військовий стан формує не лише нові загрози, а й змінює інтенсивність та характер дії раніше сформованих факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. Це об'єктивно потребує переходу від статичного сприйняття організаційного механізму до його розуміння як гнучкої, адаптивної системи, здатної до постійної трансформації відповідно до зміни параметрів функціонування підприємства. У дисертації ця проблематика розглядається комплексно: від теоретичного обґрунтування взаємозв'язку функціонування, розвитку й трансформації підприємства до розроблення методичного інструментарію формування організаційного механізму, оцінювання його

дієвості, моделювання впливу загроз і можливостей, управління організаційними змінами та вдосконалення кадрового забезпечення.

Особливої ваги набуває орієнтація роботи на підприємства промислово-виробничого спрямування, оскільки їх стабільне функціонування безпосередньо пов'язане із забезпеченням внутрішнього ринку, збереженням виробничого та трудового потенціалу, підтриманням економічної активності та обороноздатності держави. Автор обґрунтовано акцентує увагу на необхідності не лише протидіяти загрозам, а й своєчасно використовувати нові можливості, що виникають унаслідок структурних змін у військовій економіці. Застосований у роботі системний підхід дає змогу розглядати організаційний механізм не ізольовано, а у взаємозв'язку з кадровими, інформаційними, управлінськими та ресурсними компонентами діяльності підприємства.

Дисертацію виконано згідно з планами наукових досліджень Центральноукраїнського національного технічного університету в межах науково-дослідної роботи «Удосконалення механізму підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств» (номер державної реєстрації 0116U001905), в якій розроблено науково-методичний підхід до оцінювання дієвості організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування. У межах зазначеної наукової теми здобувачем розроблено науково-методичний підхід до оцінювання дієвості організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування, що забезпечує безпосередній зв'язок дисертаційного дослідження з науковою проблематикою університету.

Таким чином, обрана тема дисертаційної роботи є своєчасною, науково обґрунтованою та практично значущою, відповідає сучасним викликам функціонування промислового сектору України в умовах воєнної нестабільності та пов'язана з актуальними напрямками наукових досліджень у сфері економіки й управління підприємствами.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертація Нестеренка В.Ю. характеризується достатньо високим рівнем наукової обґрунтованості задля досягнення поставленої мети – наукового обґрунтування теоретико-методичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо формування та застосування організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану. Поставлена мета конкретизована у взаємопов'язаних завданнях, які охоплюють формування теоретичного базису функціонування та розвитку підприємств, обґрунтування засад їх трансформації під впливом

загроз, розроблення методичного інструментарію організаційного механізму, оцінювання його дієвості, управління організаційними змінами та формування оптимальної конфігурації кадрового забезпечення.

Структура дисертаційної роботи є логічною, послідовною та змістовно завершеною: від дослідження теоретико-методичних засад функціонування і розвитку підприємств у нестабільному середовищі, розкриття природи трансформацій підприємства як соціально-економічної системи та формування організаційного механізму – до комплексного аналізу діяльності підприємств промислово-виробничого спрямування, моделювання впливу загроз і можливостей, оцінювання дієвості організаційного механізму, розроблення технології управління організаційними змінами та методичного підходу до трансформації механізму через удосконалення кадрового забезпечення.

Позитивної оцінки заслуговує те, що автор не обмежується трактуванням організаційного механізму як відносно сталої сукупності організаційних структур, форм і методів управління, а розглядає його як гнучку систему, параметри якої мають змінюватися відповідно до характеру нестабільності зовнішнього середовища. У роботі обґрунтовано авторське розуміння організаційного механізму як поєднання складових, рівнів, процесів, організаційних форм, методів, засобів та інструментів, спрямованих на продовження функціонування і сприяння розвитку підприємства на основі його трансформації. Такий підхід створює теоретичне підґрунтя для поєднання структурної стабільності підприємства з необхідною адаптивністю його управлінської системи.

Достатньо аргументованим є сформований у першому розділі теоретичний базис дослідження. Автором послідовно розглянуто та логічно пов'язано категорії «життєдіяльність підприємства», «функціонування підприємства», «розвиток підприємства» та «життєвий цикл підприємства», що дозволило перейти до обґрунтування трансформації підприємства в умовах високої нестабільності. Методологічно цікавим є використання положень системного та синергетичного підходів із залученням категорій гомеостазу, флуктуації, біфуркації й атрактора для пояснення альтернативних варіантів реакції підприємства на суттєві зміни середовища. Автор виходить із того, що за обмежених відхилень доцільним є підтримання рівноважного стану через механізм гомеостазу, тоді як суттєві зміни потребують контрольованої трансформації та переходу до нового бажаного стану системи.

Науково обґрунтованим є запропонований методичний інструментарій формування організаційного механізму функціонування підприємства. Його особливістю є виокремлення статичної та динамічної складових. Статична

складова охоплює мету, завдання, фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, функції, принципи, види забезпечення, методи, засоби та інструменти, тоді як динамічна відображає циклічну послідовність моніторингу середовища, виявлення потреби у змінах, розроблення альтернатив, здійснення організаційних змін, контролю та коригування. Саме поєднання структурного і процесного аспектів дає можливість розглядати організаційний механізм як систему, здатну до систематичного оновлення відповідно до змін умов функціонування підприємства.

Методологічно обґрунтованою є побудова дослідження на основі поєднання загальнонаукових та спеціальних методів. У роботі використано методи індукції і дедукції, порівняння та систематизації, аналізу і синтезу, непараметричні статистичні методи, анкетування та експертне оцінювання, моделювання, функціональне моделювання IDEF0, метод аналізу ієрархій, BOCR, морфологічний, графічний та абстрактно-логічний методи. Такий комплексний методичний апарат відповідає багаторівневому характеру поставлених завдань і забезпечує логічний перехід від теоретичного узагальнення до аналітичної перевірки та прикладного моделювання.

Переконливим є аналітичне підґрунтя дисертаційного дослідження. Автором здійснено тенденційний аналіз функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування за тривалий часовий період із виокремленням впливу фінансово-економічних криз, пандемії COVID-19, військової агресії з 2014 року та повномасштабної війни. При цьому увагу зосереджено на підприємствах харчової промисловості та машинобудування, що дозволило не лише охарактеризувати загальні зміни у промисловому секторі, а й простежити відмінності реакцій підприємств залежно від специфіки їх діяльності. У роботі встановлено суттєві зміни кадрового забезпечення, платоспроможного попиту, виробничих витрат, логістичного й енергетичного забезпечення та фінансових результатів, що сформувало інформаційне підґрунтя для подальшого методичного моделювання.

Важливим елементом наукової аргументації є модель визначення пріоритетності впливу можливостей і загроз на трансформацію підприємств, побудована із застосуванням системного аналізу та теорії графів. Автором сформовано множини можливостей і загроз, встановлено взаємозв'язки між ними, побудовано бінарні матриці залежностей, орієнтовані графи та ієрархічні схеми, після чого здійснено кількісне ранжування факторів за характером прямих і опосередкованих впливів. Це дозволило перейти від простого переліку факторів середовища до визначення їх пріоритетності для трансформаційних процесів підприємства.

Заслугує на позитивну оцінку науково-методичний підхід до оцінювання дієвості організаційного механізму. Обґрунтованим є вибір саме категорії «дієвість», оскільки автор пов'язує її не стільки з традиційним співвідношенням витрат і результатів, скільки зі спроможністю організаційного механізму виконувати поставлені завдання, залишатися активним, адаптуватися та вдосконалюватися відповідно до зрушень зовнішнього середовища. Оцінювання запропоновано здійснювати на трьох рівнях: первинних показників, групових показників за статичною та динамічною складовими й інтегрального показника дієвості.

Методично виправданим є використання експертного оцінювання із застосуванням шкали Харрінгтона та коригуючих коефіцієнтів. Такий підхід дозволяє враховувати індивідуальні умови функціонування підприємства та уникати жорсткої прив'язки до нормативних значень, які в умовах високої нестабільності швидко втрачають актуальність. У дисертації передбачено можливість перегляду переліку показників, складу експертної групи та вагових коефіцієнтів, що надає запропонованому інструментарію необхідної гнучкості.

Достатньо переконливою є апробація зазначеного підходу на сукупності шести підприємств харчової промисловості та машинобудування, відібраних з урахуванням галузевої та географічної специфіки. Оцінювання проведено за часовими періодами, що характеризують різні умови функціонування – до пандемії COVID-19, у період її впливу та в умовах повномасштабної війни. До експертного оцінювання залучалися як науковці відповідного профілю, так і фахівці, безпосередньо обізнані з діяльністю конкретних підприємств, зокрема менеджери середньої та вищої ланки. Отримані результати дали змогу простежити відмінності між відносно стабільнішою статичною та більш чутливою до зовнішніх змін динамічною складовими організаційного механізму.

Особливої позитивної оцінки заслуговує розроблена технологія управління організаційними змінами на основі функціонального моделювання IDEF0. Автором сформовано контекстну діаграму, визначено вхідні й вихідні потоки, регламентуючі умови та механізми реалізації організаційних змін, здійснено декомпозицію процесу та виокремлено послідовні блоки: забезпечення змін; ідентифікація потреб, планування і проєктування; організаційна та кадрова підготовка; реалізація змін; контроль, оцінювання результатів і закріплення змін. Важливо, що технологія має циклічний характер і допускає подальшу декомпозицію відповідно до специфіки конкретного підприємства.

Обґрунтованими є положення дисертації щодо кадрового забезпечення як адаптаційного інструменту трансформації організаційного механізму. Автор не обмежує його традиційними функціями комплектування персоналу, а розглядає як систему функцій, принципів, методів, засобів та інструментів, спрямованих на формування, використання й розвиток кадрового потенціалу відповідно до змін середовища та цілей економічного розвитку підприємства. Такий підхід є особливо актуальним в умовах структурного дефіциту робочої сили, зміни професійно-кваліфікаційної структури кадрових ресурсів, необхідності підвищення мотивації працівників та забезпечення їхньої безпеки.

Практично орієнтованими є пропозиції щодо розширення кадрової бази підприємств за рахунок гнучких форм зайнятості, залучення студентів і працівників пенсійного віку, розвитку внутрішнього кадрового резерву, прискореної перекваліфікації, наставництва, удосконалення систем мотивації та створення умов для професійної адаптації ветеранів. Зазначені положення логічно пов'язані із визначеними у роботі проблемами кадрового забезпечення та спрямовані на зменшення впливу кадрового дефіциту на стійкість функціонування підприємств.

Методологічно змістовним є застосування методів BOCR та аналізу ієрархій для визначення пріоритетності складових кадрового забезпечення. Побудована багаторівнева модель передбачає співвіднесення проблем, актуалізованих війною, із функціями, принципами, методами, засобами та інструментами кадрового забезпечення. Використання матриць парних порівнянь, визначення локальних і глобальних пріоритетів та перевірка узгодженості оцінок дозволили кількісно обґрунтувати пріоритетність окремих напрямів управлінського впливу. Зокрема, результати моделювання засвідчили підвищену вагомість проблем, пов'язаних із якісними характеристиками кадрових ресурсів та обмеженою пропозицією робочої сили.

Важливим є те, що результати завершального моделювання не залишаються на рівні формального ранжування. Автором визначено конкретні пріоритети трансформації організаційного механізму через кадрове забезпечення, серед яких перегляд мотиваційних компонентів, розвиток внутрішнього кадрового резерву, прискорена перекваліфікація та функціональна гнучкість персоналу, удосконалення оцінювання працівників і претендентів, забезпечення безперервності роботи, а також посилення антикризового і ризик-орієнтованого управління.

Практична спрямованість отриманих наукових результатів підтверджується їх використанням у діяльності підприємств промислово-

виробничого спрямування, зокрема ТОВ «ЖДТ-Сервіс», ТДВ «Машинобудівний завод Коліймаш», ТОВ «Альянс-Треїдинг», а також у навчальному процесі Центральноукраїнського національного технічного університету. Це засвідчує можливість використання запропонованих методичних розробок не лише у теоретичному аспекті, а й для вирішення конкретних завдань формування та трансформації організаційного механізму підприємств.

Загалом наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Нестеренка В.Ю. логічно пов'язані з поставленою метою і завданнями, спираються на належну теоретико-методичну базу, достатнє аналітичне підґрунтя, комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, результати апробації на підприємствах та авторські методичні й модельні розробки. Послідовне поєднання системного, синергетичного, процесного та адаптивного підходів, методів системного аналізу і теорії графів, експертного оцінювання, IDEF0, BOCR та аналізу ієрархій забезпечує належний рівень аргументованості отриманих результатів. Це дає підстави стверджувати, що основні наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Нестеренка В.Ю. є достатньо обґрунтованими, достовірними та такими, що мають теоретичне, методичне і практичне значення для розвитку наукових засад функціонування та адаптації підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах високої нестабільності та військового стану.

Достовірність результатів і наукова новизна дослідження

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Нестеренка В.Ю. «Організаційний механізм функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану» та науковими публікаціями здобувача дає підстави погодитися з основними положеннями, винесеними на захист, які відображають особистий внесок автора у розвиток теоретико-методичних і прикладних засад формування та застосування організаційного механізму підприємств в умовах нестабільного середовища. Наукову новизну в роботі представлено за рівнями «удосконалено» та «набули подальшого розвитку».

Достовірність одержаних результатів забезпечується використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів: індукції та дедукції, аналізу і синтезу, порівняння та систематизації, статистичного й експертного аналізу, анкетування, системного аналізу, теорії графів, моделювання, IDEF0, методу аналізу ієрархій, BOCR, морфологічного та графічного методів. Інформаційну базу становлять нормативно-правові акти України, дані

Державної служби статистики України, звітність і первинна документація підприємств харчової промисловості та машинобудування, наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, результати анкетування менеджменту підприємств.

До вагомих результатів, які автором віднесено до удосконалених, належить науково-методичний підхід до оцінювання дієвості організаційного механізму функціонування підприємств (с. 117-136). Його особливістю є триступеневе оцінювання: за первинними показниками, груповими показниками статичної і динамічної складових та інтегральним показником. Для оцінювання використано експертний метод, шкалу Харрінгтона та коригуючі коефіцієнти, що дає можливість враховувати специфіку умов функціонування конкретного підприємства.

Практичну апробацію підходу здійснено на шести підприємствах харчової промисловості та машинобудування з урахуванням різних часових періодів функціонування. Експертна група включала науковців відповідного профілю та фахівців, обізнаних із діяльністю конкретних підприємств, що посилює аргументованість отриманих оцінок (с. 129-136).

Суттєве наукове значення має удосконалена модель визначення пріоритетності впливу можливостей і загроз на трансформацію підприємств (с. 104-116). На основі системного аналізу та теорії графів автором побудовано матриці залежностей і графи взаємозв'язків, визначено прямі та опосередковані впливи факторів і здійснено їх ранжування. Це дозволило сформулювати аналітичне підґрунтя для визначення пріоритетності управлінських дій в умовах війни.

Вагомим результатом є також технологія управління організаційними змінами на основі IDEF0 (с. 140-159). Автором сформовано контекстну діаграму, визначено вхідні й вихідні потоки, регламентуючі умови та механізми реалізації змін, виконано декомпозицію процесу. Запропонована технологія охоплює ідентифікацію потреб у змінах, їх планування, організаційну і кадрову підготовку, реалізацію, контроль та закріплення результатів, що забезпечує можливість її адаптації до умов конкретного підприємства.

Науково обґрунтованим є підґрунтя розвитку кадрового забезпечення і трансформації організаційного механізму (с. 160-180). Автором кадрове забезпечення розглянуто як систему функцій, принципів, методів, засобів та інструментів формування, використання і розвитку кадрового потенціалу. Виокремлено ключові проблеми, актуалізовані війною: обмежену пропозицію робочої сили, незадовільні якісні характеристики кадрових ресурсів, недостатній рівень мотивації та проблему особистої безпеки персоналу.

Відповідно обґрунтовано застосування адаптивного кадрового планування, прискореної перекваліфікації, наставництва, внутрішнього кадрового резерву, HR-аналітики та гнучких форм зайнятості (с. 166-176)

Завершальним методичним результатом є підхід до формування пріоритетної конфігурації кадрового забезпечення для трансформації організаційного механізму (с. 181-207). Його побудовано на поєднанні модифікованого методу BOCR та методу аналізу ієрархій. Проведення парних порівнянь, визначення локальних і глобальних пріоритетів та перевірка узгодженості оцінок дозволили кількісно обґрунтувати найбільш значущі проблеми й відповідні напрями кадрового впливу.

До результатів, що набули подальшого розвитку, слід віднести теоретичні засади функціонування й розвитку підприємств в умовах нестабільного середовища (с. 23-43); теоретико-методичні засади трансформації підприємства із застосуванням положень системного і синергетичного підходів, категорій гомеостазу, флуктуації, біфуркації та атрактору (с. 44-62); а також методичний інструментарій формування організаційного механізму із виокремленням його статичної та динамічної складових (с. 63-81).

Достовірність і практична спрямованість результатів підтверджуються їх використанням у діяльності ТОВ «ЖДТ-Сервіс», ТДВ «Машинобудівний завод Коліймаш», ТОВ «Альянс-Трейдинг», а також у навчальному процесі Центральноукраїнського національного технічного університету. Основні положення дисертації апробовано на всеукраїнських науково-практичних конференціях та оприлюднено у 6 наукових працях, з яких 4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України категорії «Б».

Загалом наукова новизна дисертаційної роботи Нестеренка В.Ю. є достатньо аргументованою та логічно узгодженою з метою і завданнями дослідження. Одержані результати поглиблюють теоретико-методичні засади функціонування та трансформації підприємств, розвивають інструментарій формування й оцінювання організаційного механізму, удосконалюють технологію управління організаційними змінами та підходи до кадрового забезпечення в умовах військового стану. Сукупність застосованих методів, аналітична й емпірична база та практична апробація дають підстави вважати основні результати дисертації достовірними, науково обґрунтованими та практично значущими.

Значення результатів дисертаційного дослідження для науки і практики, рекомендації щодо їх подальшого використання

Теоретичне значення дисертаційної роботи Нестеренка В.Ю. полягає у поглибленні наукових засад функціонування та розвитку підприємств

промислово-виробничого спрямування в умовах нестабільного середовища. Автором розвинуто теоретичний базис через уточнення взаємозв'язку понять «життєдіяльність підприємства», «функціонування підприємства», «розвиток підприємства» та «життєвий цикл підприємства», а також теоретико-методичні засади трансформації підприємств під впливом загроз із використанням положень системного та синергетичного підходів.

Методичне значення одержаних результатів полягає у розвитку інструментарію формування, оцінювання та трансформації організаційного механізму. Автором обґрунтовано його структурування на статичну і динамічну складові, розроблено підхід до оцінювання дієвості організаційного механізму, модель визначення пріоритетності впливу можливостей і загроз, а також технологію управління організаційними змінами на основі IDEF0. Запропоновані розробки створюють методичне підґрунтя для своєчасного приведення організаційного механізму у відповідність до змін середовища функціонування підприємства.

Важливе практичне значення мають результати, пов'язані з кадровим забезпеченням підприємств. Автором уточнено його функції, принципи, методи, засоби та інструменти з урахуванням проблем, актуалізованих війною, та запропоновано методичний підхід до формування пріоритетної конфігурації кадрового забезпечення із застосуванням BOCR та методу аналізу ієрархій. За результатами розрахунків пріоритетними визначено подолання незадовільних якісних характеристик кадрових ресурсів і обмеженої пропозиції робочої сили, а серед напрямів трансформації організаційного механізму - перегляд мотиваційних компонентів та розвиток антикризового і ризик-орієнтованого управління.

Практична значущість результатів підтверджується їх використанням у діяльності ТОВ «ЖДТ-Сервіс», ТДВ «Машинобудівний завод Коліймаш» та ТОВ «Альянс-Трейдинг». Результати наукових розробок застосовуються також у навчальному процесі Центральноукраїнського національного технічного університету під час викладання дисциплін «Державне регулювання економіки», «Стратегічний та інноваційний розвиток соціально-економічних систем», «Управління змінами в стратегічному та тактичному вимірі».

Результати дисертаційного дослідження доцільно надалі використовувати на підприємствах промислово-виробничого спрямування для оцінювання дієвості організаційного механізму, обґрунтування та реалізації організаційних змін, удосконалення кадрового забезпечення, а також розвитку систем антикризового й ризик-орієнтованого управління. Окремі положення

можуть бути корисними і в процесі післявоєнного відновлення підприємств, на що орієнтовані результати проведеного автором моделювання.

Таким чином, результати дисертації Нестеренка В.Ю. мають теоретичне, методичне та практичне значення, розвивають наукові засади формування й трансформації організаційного механізму підприємств та можуть бути використані для підвищення їх адаптивності й дієвості в умовах нестабільного середовища та подальшого відновлення.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження в опублікованих працях та анотації

Основні положення та результати дисертаційної роботи Нестеренка В.Ю. достатньо повно відображені в наукових публікаціях здобувача. За темою дисертації опубліковано 6 наукових праць, із яких 4 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б» та 2 праці апробаційного характеру у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Тематика публікацій безпосередньо відповідає змісту дисертації та охоплює основні напрями дослідження: функціонування промислових підприємств в умовах військового стану, методичні засади формування організаційного механізму, організаційний підхід до забезпечення діяльності підприємств та їх кадрове забезпечення. Основні результати роботи апробовано на двох всеукраїнських науково-практичних конференціях у Кропивницькому та Львові у 2025 році.

Анотація дисертації відображає мету, завдання, наукову новизну, практичне значення та основні результати роботи, зокрема методичний інструментарій формування й оцінювання організаційного механізму, модель пріоритетності впливу можливостей і загроз, технологію управління організаційними змінами та підходи до кадрового забезпечення підприємств.

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Нестеренка В.Ю. достатньо повно представлені в опублікованих працях та анотації, а тематика публікацій і результати апробації відповідають змісту та основним положенням дослідження.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

За результатами ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Нестеренка В.Ю., аналізу використаних теоретичних положень, методичних підходів, статистичних та аналітичних матеріалів підстав вважати отримані наукові результати недостовірними не виявлено. Основні положення, висновки та рекомендації дисертації логічно пов'язані з поставленими

завданнями й ґрунтуються на результатах теоретичного узагальнення, статистичного та експертного аналізу, системного моделювання, застосування теорії графів, IDEF0, BOCR і методу аналізу ієрархій.

Аналіз оформлення дисертаційної роботи свідчить про дотримання вимог академічної доброчесності щодо використання результатів інших дослідників. У тексті роботи використані теоретичні положення, статистичні матеріали та результати досліджень інших авторів супроводжуються відповідними бібліографічними посиланнями.

Дисертаційна робота має самостійний характер. Особистий внесок Нестеренка В.Ю. полягає у розробленні й обґрунтуванні наукових положень, висновків та рекомендацій щодо формування і застосування організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану. У дисертації також прямо зазначено, що вона є самостійно виконаним дослідженням і містить авторські науково-методичні підходи та практичні рекомендації.

Додатковим підтвердженням особистого внеску здобувача є те, що наведені у дисертації 6 наукових публікацій за темою дослідження виконані Нестеренком В.Ю. одноосібно.

Таким чином, за результатами аналізу дисертаційної роботи Нестеренка В.Ю. ознак порушення принципів академічної доброчесності не виявлено. Робота має самостійний характер, використання наукового доробку інших авторів супроводжується відповідними посиланнями, а особистий внесок здобувача у отримані наукові результати є чітко визначеним.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Наголошуючи на загальній позитивній оцінці дисертаційної роботи Нестеренка В.Ю., вважаю за доцільне висловити окремі зауваження та положення дискусійного характеру, які не знижують наукової та практичної цінності отриманих результатів, але можуть бути предметом обговорення та подальшого розвитку запропонованих автором положень.

1. У межах обґрунтування теоретико-методичних засад трансформації підприємства автор трактує флуктуації як відхилення основних параметрів системи та пов'язує їх рівень із дієвістю механізму гомеостазу і наближенням до точки біфуркації (с. 59, 62-63). При цьому автор слушно зауважує, що поняття «обмежений» і «суттєвий» рівень відхилень є умовними та залежать від специфіки підприємства. Водночас практичну цінність запропонованого підходу посилило б обґрунтування процедури визначення для конкретного підприємства граничних значень або критеріїв переходу від відхилень, що

можуть бути компенсовані механізмом гомеостазу, до таких, що свідчать про наближення до точки біфуркації.

2. На рис. 2.8 (с. 103) автором узагальнено загрози та нові можливості, що виникають для підприємств промислово-виробничого спрямування під впливом війни. Позитивним є часткове розмежування окремих можливостей для підприємств харчової промисловості та машинобудування. Водночас доцільно було б чіткіше конкретизувати умови та критерії, за яких кожна із визначених можливостей може бути реалізована підприємствами різних видів діяльності, масштабів і ресурсного забезпечення. Це підвищило б прикладну спрямованість запропонованих автором положень.

3. У розробленому підході до оцінювання дієвості організаційного механізму (рис. 2.13, с. 125-127) автор свідомо відмовляється від встановлення фіксованої періодичності оцінювання, обґрунтовуючи його проведення за потреби та можливістю реалізації у будь-який момент. Така позиція відповідає динамічності середовища, проте для практичного застосування методики доцільно було б визначити конкретні тригери повторного оцінювання - суттєву зміну зовнішніх факторів, погіршення визначених показників діяльності, організаційні зміни тощо. Крім того, варто було б чіткіше показати зв'язок результатів оцінювання дієвості організаційного механізму з показниками функціонування підприємства, що посилює б можливості перевірки результативності запропонованих організаційних змін.

4. У моделі змін кадрового забезпечення та організаційного механізму (рис. 3.11, с. 178-180) одним із напрямів трансформації визначено підвищення гнучкості організаційної структури. Водночас у теоретичній частині роботи автор звертає увагу на поширення проєктних, мережових та адаптивних організаційних структур як більш гнучких в умовах високої невизначеності. У зв'язку з цим доцільно було б конкретизувати, які саме типи або конфігурації організаційних структур доцільні за різних умов функціонування підприємств та якими критеріями слід керуватися при їх виборі. Це забезпечило б більш тісний зв'язок між теоретичними положеннями роботи та запропонованою прикладною моделлю трансформації організаційного механізму.

Висловлені зауваження мають переважно дискусійний та рекомендаційний характер, окреслюють можливі напрями подальшого розвитку отриманих наукових результатів і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи Нестеренка В.Ю., її наукової новизни та практичної значущості.

Загальний висновок по дисертаційній роботі щодо її відповідності встановленим вимогам

Дисертаційна робота Нестеренка Віталія Юрійовича «Організаційний механізм функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану» є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, що має теоретичне, методичне та практичне значення для розвитку економічної науки та вдосконалення управління підприємствами в умовах високої нестабільності. У дисертації отримано науково обґрунтовані результати, спрямовані на розвиток теоретико-методичних засад і розроблення практичних рекомендацій щодо формування, оцінювання та трансформації організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування. Робота має самостійний характер, а використані ідеї, результати та тексти інших авторів супроводжуються відповідними посиланнями.

Рівень наукової новизни, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, їх апробація та повнота оприлюднення у наукових працях, а також теоретична, методична і практична значущість сформульованих положень, висновків та рекомендацій дають підстави стверджувати, що дисертаційна робота відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, зокрема вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)». З урахуванням викладеного Нестеренко Віталій Юрійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Опонент:

професор кафедри економіки, підприємництва
та готельно-ресторанної справи Центральноукраїнського
національного технічного університету
к.е.н., професор

Марія БУГАЄВА

Підпис Марії Бугаєвої засвідчую:

проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків
Центральноукраїнського національного
технічного університету

Андрій ТИХИЙ